

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 20. september 2023
(OR. en)

13232/23

COMPET 899
IND 483
MI 765
BETREG 25
DIGIT 188
ECOFIN 903
EDUC 361
EMPL 447
FIN 939
FISC 201
MAP 49

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	13. september 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 535 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE VKEda abipakett

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 535 final.

Lisatud: COM(2023) 535 final

Strasbourg, 12.9.2023
COM(2023) 535 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

VKEde abipakett

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

VKEde abipakett

1 Väikeettevõtlus on oluline

Väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel (VKEd) on Euroopa majanduslikus ja sotsiaalses struktuuris keskne koht. Euroopas on 24 miljonit VKEd, mis moodustavad 99 % kõigist ELi ettevõtjatest, annavad kaks kolmandikku erasektori töökohtadest ELis¹ ja on tihedalt seotud kohalike kogukondadega eelkõige maapiirkondades². Nende arvele jääb üle poole ELi finantssektorivälise ettevõtlusega loodud lisaväärtusest ja nad on kasvupinnaks Euroopa innovatsioonile,³ mitmekesisusele ja võrdsusele⁴. VKEd on Euroopa rohe- ja digipöörde⁵ ning pikaajalise heaolu jaoks hädavajalikud.

VKEd on alati olnud komisjoni poliitikas tähtsal kohal, kuid eriti alates 2020. aasta VKEde strateegia käivitamisest⁶. Käimasoleva mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) ja taasterahastu „NextGenerationEU“⁷ raames loodab komisjon, et VKEdele tehakse eri rahastamisprogrammide raames kättesaadavaks üle 200 miljardi euro. Järjestikuste kriiside ajal on VKEde jätkusuutlik taastumine ja vastupidavus olnud peamine prioriteet. Taaste- ja vastupidavusraha⁸ antakse VKEdele enneolematu mahus toetust kuni 45 miljardit eurot,⁹ mis lisandub 65 miljardile eurole ühtekuuluvuspoliitika vahenditest¹⁰. Ühtlasi olid VKEd peamised toetusesaajad eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastust (TERA), mille eesmärk on kaitsta koroonaviiruse pandeemiast mõjutatud töökohti ja sissetulekuid. Lisaks on VKEde huvid olnud komisjoni riigiabi ajutise raamistiku¹¹ keskmes, võimaldades liikmesriikidel pakkuda abivajavatele ettevõtjatele vajalikku toetust, tagades samal ajal võrdse kohtlemise ja piirates põhjendamatuid konkurentsimoonusi, mis kahjustaksid ühtset turgu.

¹ VKEde tulemuslikkuse ülevaade 2023, https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy/sme-performance-review_et.

² Eurobaromeetri kiiruuring nr 486 VKEde, idufirmade, kasvufirmade ja ettevõtluse kohta, september 2020, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2244>.

³ Tootlikkus VKEde ja suurettevõtetes, OECD, 2021, <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/54337c24-en/index.html?itemId=/content/component/54337c24-en>.

⁴ Eurobaromeetri kiiruuring nr 486 VKEde, idufirmade, kasvufirmade ja ettevõtluse kohta, september 2020, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2244>.

⁵ Ligikaudu 89 % VKEdest on juba võtnud meetmeid, et olla ressursitõhusam, Eurobaromeetri kiiruuring nr 498 „VKEd, ressursitõhusus ja keskkonnahoidlikud turud“, märts 2022, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2287>.

⁶ COM (2020) 103 final.

⁷ COM (2021) 250 final.

⁸ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/smart.html.

⁹ Taaste- ja vastupidavusraha tulemustabel, kulutuste jälgimise sammaste meetodika, „VKEde toetamine“ kui esmane või teine poliitikavaldkond.

¹⁰ See hõlmab 43 miljardit eurot mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 raames ning kokku 22 miljardit eurot ühtekuuluvuspoliitika koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatuste ja REACT-EU raames.

¹¹ Riigiabi ajutine raamistik majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis; komisjoni riigiabimeetmete ajutine kriisiraamistik majanduse toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale; üldise grupierandi muudetud eeskirjad (komisjoni määrus (EL) 2023/1315); vähese tähtsusega abi käsitleva määruse kavandatud läbivaatamine, https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2022-de-minimis_et.

Mitmesugused meetmed on aidanud Euroopa VKEdel kasutada ära rohe- ja digipöörde pakutavaid uusi turuvõimalusi ning hõlbustanud valdkonna- ja piiriülest koostööd. Need meetmed hõlmavad 150 digitaalse innovatsiooni keskuse käivitamist kogu Euroopas ja VKEde kestlikkusnõustajate võrgustiku loomist¹²; Euroopa tööstusökosüsteemidele üleminekuvõimaluste pakkumist¹³ ja elektrituru korralduse reformi¹⁴; VKEde abistamist, et neil oleks õiglastel tingimustel juurdepääs andmetele,¹⁵ riskikapitali kaasamist idufirmadesse ja VKEdesse sellistes strateegilistes valdkondades nagu kosmos¹⁶; rahvusvahelistumise¹⁷ ja kaubanduse¹⁸ tugevdamist, äriühingute laiendamist strateegia „Global Gateway“¹⁹ kaudu ning intellektuaalomandi kaitset²⁰ – VKEde vajadusi on komisjoni töös igakülselt arvesse võetud.

Sellele vaatamata seisavad VKEd silmitsi suure ebakindluse, tarnepiirangute, tööjõupuuduse ja mitte alati ausa konkurentsiga. Praegune majanduslik ebastabiilsus ja ettearvamatus on raskendanud VKEde äritegevust. 2021. ja 2022. aastal oli neil mõnikord raske palgata uusi töötajaid, et rahuldada järsult suurenenud nõudlust. Lisaks suurendas Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu energiakulusid ja toorainehindu, pannes seega väikeettevõtjad veelgi tugevama surve alla. Intressimäärade tõus on raskendanud ka VKEde juurdepääsu rahastamisele.

Need raskused tõenäoliselt jätkuvad. On äärmiselt oluline, et EL ja liikmesriigid jätkaksid VKEde väsimatut toetamist, aitaksid neil tugevdada taastumist ja kasutada ära kogu nende potentsiaali, nii et kõik – alates nurgapoest ja perehotellist ja lõpetades tehnoloogia idufirmadega – saaksid jätkuvalt kaasa aidata Euroopa pikaajalisele heaolule.

VKEde abipaketiga soovib komisjon anda lühiajalist abi, parandada VKEde pikaajalist konkurentsivõimet ja vastupidavust ning edendada õiglast ja VKE-sõbralikku ettevõtluskeskkonda. See hõlmab järgmist:

- ettepanekut võtta vastu **määrus hilinenud maksete kohta**;
- ettepanekut võtta vastu **direktiiv VKEde maksustamise lihtsustamise kohta**;
- **meetmeid**, et hõlbustada VKEde toimimist, parandada nende juurdepääsu rahastamisele ja kvalifitseeritud töötajatele ning toetada VKEsid kogu nende ettevõtlustsükli jooksul.

¹² Euroopa ettevõtlusvõrgustiku raames.

¹³ https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/transition-pathways_et.

¹⁴ COM (2023) 148 final. Ettepanek võimaldaks liikmesriikidel energiakriisi ajal kohaldada nii VKEde kui ka tarbijate suhtes hinnakontrolli.

¹⁵ COM (2022) 68 final.

¹⁶ CASSINI investeerimisrahastust eraldatakse kosmosevaldkonna riskikapitalifondidele ligikaudu 700 miljonit eurot ning idufirmadele ja VKEdele vähemalt 1,5 miljardit eurot riskikapitali.

¹⁷ VKEd saavad ka ühtse turu programmist 1 miljard eurot. Selle eesmärk on toetada VKEde konkurentsivõime tugevdamist ja rahvusvahelistumist ning toetada neid VKEde vahendajate kaudu, nagu Euroopa ettevõtlusvõrgustik ja Euroclusters projektid. Selles tegevuses on tähtis roll Euroopa klastrite koostööplatvormil.

¹⁸ Kõik uued ELi kaubanduslepingud sisaldavad VKEsid käsitlevaid peatükke, mille sätted võimaldavad VKEdel laiendada oma äritegevust välisurgudel. VKEd saavad spetsiaalse kaebuste esitamise mehhanismi (<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/et/content/single-entry-point-0>) kaudu teatada takistustest välisurgudele sisenemisel.

¹⁹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_et.

²⁰ COM (2020) 760. Tegevuskava aitab äriühingutel, eelkõige VKEdel oma leiutisi ja loomingut kõige paremini ära kasutada.

Teatisele on lisatud esimene rakendamisaruanne **ühtse digivärava** kohta ning platvormide ja ettevõtjate vahelisi suhteid käsitleva määruse (edaspidi „**P2B-määrus**“)²¹ esimene esialgne läbivaatamine.

2 Probleemid: VKEd ja nende kestlik taastumine

VKEde tulemused ei ole veel saavutanud pandeemiaeelset taset. Inflatsiooniga kohandatud VKEdel lisandväärtus peaks 2023. aastal jääma 3,6 % allapoole 2019. aasta taset (1,8 % suurettevõtjate puhul), samal ajal kui VKEdel tööhõive on vaevu taastunud kriisieelsele tasemele²². 2022. aastal vähenes VKEdel tegelik lisandväärtus 14 tööstusökosüsteemist 12s²³ ja 2023. aastaks prognoositakse VKEdel lisandväärtuse vähenemist kõigis ökosüsteemides.

Joonis 1: Peamised probleemid VKEdel jaoks; allikas: Eurobaromeetri kiiruuring nr 486

55 % VKEdest näeb suurima probleemina halduskoormust või regulatiivseid tõkkeid²⁴. Prognoositav regulatiivne keskkond, hea valitsemistava ja tõhus institutsiooniline raamistik aitavad parandada konkurentsivõimet, saavutada õiglust ja pakkuda leevendust.

Hilinenud maksed VKEdel vähendavad konkurentsivõimet, suurendavad ebakindlust ja takistavad riigihangetes osalemist. Hilinenud maksete tõttu suurenevad kõigis äriühingutes käibekapitali vajadused ja rahastamiskulud ning võlgade sissenõudmiseks kuluv aeg toob kaasa suuremad kulud. Seeläbi väheneb äriühingute investeerimissuutlikkus.

Juurdepääs rahastamisele nõuab väikeettevõtjatelt rohkem jõupingutusi kui suurtelt. Suurem ebakindlus ja kõrgemad rahastamiskulud vähendavad VKEdel

²¹ Määruses (EL) 2019/1150 („P2B-määrus“) on sätestatud eeskirjad õiglase, läbipaistva ja prognoositava ettevõtluskeskkonna loomiseks eelkõige veebiplatvormidel tegutsevate väikeettevõtjate ja kauplejate jaoks.

²² VKEdel tulemuslikkuse ülevaade 2023, https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy/sme-performance-review_et.

²³ https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/transition-pathways_et.

²⁴ Eurobaromeetri kiiruuring nr 486 VKEdel, idufirmade, kasvufirmade ja ettevõtluse kohta, september 2020, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2244>.

investeeringimissuutlikkust. 2022. aasta lõpus prognoosisid VKEd igat liiki rahaliste vahendite kättesaadavuse kohest vähenemist²⁵.

Kvalifitseeritud töötajate või kogenud juhtide kättesaadavus on viimasel ajal muutunud peamiseks probleemiks 27 %-le ELi VKEdest;²⁶ samas on 70 % VKEdest teatanud tööjõukulude suurenemisest²⁷. Käesoleva teatisega paralleelselt esitatud Eurobaromeetri oskuste uuringu²⁸ tulemused näitavad, et oskuste nappus pärsib 63 % VKEde äritegevust ja ühtlasi ka nende jõupingutusi digi- (45 % VKEdest) ja rohepöörde (39 % VKEdest) valdkonnas.

Need probleemid on käesoleva VKEde abipaketi meetmete keskmes, nagu on kirjeldatud allpool.

3 VKEdele antav abi: VKEde äritegevuse toetamine keerukatel aegadel

3.1 VKEde tegevuse lihtsustamine

3.1.1 Maksude lihtsustamine

Ettevõtjatel, eelkõige nendel, kes tegutsevad piiriüleselt, tuleb rinda pista keerukate küsimustega ja nõuete täitmisega seotud kõrgete kuludega, kuna neil tuleb rohkem kui ühes liikmesriigis tegutsedes järgida mitut erinevat äriühingu tulumaksu süsteemi. Seetõttu teeb komisjon VKEde abipaketi raames ettepaneku lihtsustada oluliselt otsemaksustamise valdkonda VKEde puhul, kes on teises liikmesriigis loonud maksustatava kohalolu püsiva tegevuskoha kaudu. Neil VKEdel lubatakse arvutada oma teistes liikmesriikides asuvate püsivate tegevuskohtade maksustamisbaas vastavalt nende peakontori asukoha liikmesriigi normidele, mis on neile kõige tuttavamad. Kavandatud normidest saavad kasu eelkõige VKEd, kes on rahvusvahelise laienemise varases etapis. Ettepanekule lisatud mõjuhinna kohaselt võivad VKEde maksukohustused selle tulemusena väheneda 32 %, mis annab kuni 3,4 miljardi euro suuruse kokkuhoiu aastas.

Lisaks kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2025 uusi käibemaksunorme, et leevendada koormust, millega piiriüleselt tegutsevad väikeettevõtjad kogu ELis silmitsi seisavad²⁹. Uutes käibemaksunormides määratud tingimustele vastavate väikeettevõtjate tarnitavad kaubad ja osutatud teenused võidakse käibemaksust vabastada, kui neid tarnitakse ja osutatakse veel mõnes muus liikmesriigis kui see, kus nad on asutatud.

Komisjon teeb järgmist:

- **Meede 1:** teeb ettepaneku võtta vastu maksustamise lihtsustamise direktiiv, millega kehtestatakse VKEdele peakontori asukohal põhinev maksusüsteem.

²⁵ Uuring ettevõtjate juurdepääsu kohta rahastamisele (SAFE), detsember 2022, https://single-market-economy.ec.europa.eu/access-finance/data-and-surveys-safe_et.

²⁶ Samas.

²⁷ Samas.

²⁸ Eurobaromeetri kiiruuring nr 529 Euroopa oskusteaasta kohta: oskuste nappus, töötajate värbamis- ja töösuhte hoidmise strateegiad väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes (avaldatud 2023. aasta septembris).

²⁹ Nõukogu direktiiv (EL) 2020/285.

3.1.2 Parem õigusloome VKEde jaoks

Komisjon on võtnud kohustuse tagada ettevõtlussõbralik regulatiivne keskkond, mis aitab VKEidel olla tootlik, konkurentsivõimeline ja vastupidav. 2021. aastal tugevdas komisjon veelgi VKE-testi. See on vahend, mille abil analüüsida ettepanekute mõju VKEdele, et komisjon saaks oma analüüsi täiustada ja ettepanekute mõju kohta paremini aru anda³⁰. VKE-test tuleb nüüd teha juhul, kui see on proportsionaalne algatuse mõjuga VKEdele, ning seda tuleks süstemaatilisemalt arvesse võtta kõigis mõjuhindangutes. Kuna VKE-testi parem kohaldamine on nii teostatav kui ka vajalik, võtab komisjon seega arvesse tulevikukindluse platvormil³¹ 2023. aasta jooksul esitatavaid soovitusi VKE-testi kohaldamise kohta, et tagada veelgi üksikasjalikum ja sidusam hinnang seadusandlike ettepanekute mõju kohta VKEdele³².

80 % kõigist ELi seadusandlikest algatustest peetakse VKEde filtri põhjal VKEde jaoks asjakohaseks³³. VKEde filter on VKE-testi oluline vahend, mida kasutatakse poliitikakujundamise varases etapis. Alates 2022. aasta jaanuarist on see vahend tihedas koostöös VKEde saadikutega³⁴ suurendanud VKEde huvide nähtavust. Alates märtsist 2023 on seda veelgi tugevdatud uue konkurentsivõime kontrolliga, mille käigus antakse kõigis mõjuhindangutes ühtlustatud viisil aru ettevõtete, sealhulgas VKEde konkurentsivõimele avalduva mõju kohta. Et pöörata konkurentsivõimele veelgi suuremat tähelepanu, on kahe uue liikme lisamise ja volituste laiendamisega tugevdatud õiguskontrollikomiteed, mis on komisjoni sõltumatu järelevalveasutus mõjuhindangute ja hindamiste projektide kvaliteedi kontrollimiseks. Õiguskontrollikomitee peab nüüd lisaks põhimõtte „üks sisse, üks välja“ kohaldamisele ja tulevikumõõdme lisamisele komisjoni mõjuhindangutesse ja hindamistesse pöörama erilist tähelepanu konkurentsivõimele avalduvale mõjule. Seejuures hinnatakse kuluproгноoside kvaliteeti ja seda, kas aruannetes uuritakse piisavalt võimalusi õigusaktide lihtsustamiseks ning ettevõtjate ja kodanike tarbetu koormuse vähendamiseks. Järgmisel iga-aastaselt kohtumisel järelevalveasutustega korraldab komitee põhjalikuma arutelu konkurentsivõimele ja VKEdele avalduva mõju kohta ning vahetab parimaid tavasid teiste ELi järelevalveasutustega³⁵.

Komisjon nimetab ametisse spetsiaalse ELi VKEde saadiku, kes annab otse komisjoni presidendile ja ka siseturu volinikule aru kõigist VKEdega seotud tegevustest, mida viiakse ellu koos siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEde peadirektoraadi talitustega, mis toetavad saadiku tööd. Lisaks laialdasemale lobi- ja koordineerimistööle komisjonis nii VKEde saadikute võrgustikus kui ka väljaspool seda ning arvestades eelnevat arutluskäiku, saab ELi VKEde saadik edaspidi osaleda peadirektoraatidega peetavates õiguskontrollikomitee konsultatsioonides selliste algatuste teemal, millel on suur mõju VKEdele. Sellega seoses ja ilma et see piiraks õiguskontrollikomitee toimimist ja sõltumatust, võib ELi VKEde saadik

³⁰ COM (2021) 219 final ja https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation/better-regulation-guidelines-and-toolbox_et.

³¹ Tulevikukindluse platvorm on kõrgetasemeline eksperdirühm, mis aitab komisjonil lihtsustada ELi õigusakte ja vähendada nendega seotud tarbetuid kulusid, https://commission.europa.eu/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-less-costly-and-future-proof/fit-future-platform-f4f_et.

³² Selles võetakse arvesse ka Euroopa tuleviku konverentsi 2022. aasta ettepanekuid VKEde konkurentsivõime parandamiseks ja VKE-testi tugevdamiseks (ettepanekud 12, 17 ja 35).

³³ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/53934>.

³⁴ Liikmesriikide kõrgetasemelistest ekspertidest koosnev rühm, kes nõustab komisjoni VKEde poliitika kõigis aspektides, https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy/sme-envoys-network_et.

³⁵ Näiteks RegWatchEurope, millesse kuuluvad Tšehhi Vabariigi, Taani, Soome, Saksamaa, Madalmaade, Rootsi, Norra ja Ühendkuningriigi järelevalveasutused.

juhtida komitee tähelepanu VKEdele avalduvale märkimisväärsle negatiivsele mõjule, võimalikele lisameetmetele nende leevendamiseks, kulude-tulude usaldusväärsusele ning konkurentsivõime analüüsile ja konsultatsioonidele ja tõstatada neil teemadel küsimusi. Lisaks esitab ELi VKEde saadik VKEde filtri põhjal komisjonile loetelu algatustest, mis mõjutavad VKEsid kõige enam ja mille kohta teeb komisjon täieliku VKE-testi.

Kuigi süsteem toimib üldjoontes hästi,³⁶ jätkab komisjon jõupingutusi ELi õigusaktidest tuleneva koormuse edasiseks vähendamiseks. Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) kohaselt hõlmab õigusaktide hindamine ja läbivaatamine süstemaatilist sõelumist, et teha kindlaks koormuse vähendamise potentsiaal. Tulevikukindluse platvorm aitab sellele kaasa. Kõigi peamiste ettepanekute puhul tagatakse põhjalike mõjuhinnangutega, et kasu kaalub üles kulud. Alates 2022. aasta jaanuarist on komisjon põhimõttega „üks sisse, üks välja“ kehtestanud nn kululae, et tagada konkreetsetes poliitikavaldkonnas halduskulude kompenseerimine ja kohandamiskulude hüvitamine nii suures ulatuses kui võimalik. Läheneviisi täieliku rakendamise esimesel aastal vähenesid halduskulud märkimisväärselt tänu ettepanekutele, mis annavad 7,3 miljardi euro suuruse netosäästu³⁷. Komisjon on otsustanud, et kasutab selle vahendi potentsiaali lähiaastatel täielikult ära.

Selleks et võimaldada innovatsioonisõbralikumad ja tulevikukindlamad õigusraamistikku,³⁸ edendab komisjon reguleeritud testimiskeskondade³⁹ kasutamist mitmes uuenduslikus valdkonnas, nagu tehisintellekt⁴⁰ ja virtuaalmaailmad⁴¹. Selliseid võimalusi tuleks kohaldada laiemalt, võimaldades ELi ettevõtjatel, eelkõige VKEdele ja idufirmadel katsetada uusi tehnoloogiaid, tavasid, teenuseid, rakendusi ja ärimudeleid kontrollitud ja tegelikele oludele vastavas keskkonnas, eelkõige juhul, kui nende arengut takistavad õiguskindluse puudumine või regulatiivsed lüngad.

Selleks et võtta uute seadusandlike ettepanekute koostamisel paremini arvesse VKEde huve, kasutab komisjon süstemaatiliselt teatavat liiki VKE-sõbralikke sätteid. Kui see on asjakohane ja põhjendatud, hõlmavad need järgmist:

- (1) võimalust kehtestada VKEdele pikem ülemineku periood, et tagada prognoositavus ja hõlbustada nõuete täitmist;
- (2) komisjoni ja/või liikmesriikide kohustust anda VKEdele vajaduse korral konkreetset nõu kavandatud õigusaktide rakendamise kohta (nt õigusaktide kokkuvõtte, e-koolitusmaterjalid);
- (3) komisjoni kohustust pöörata erilist tähelepanu sellele, milline on delegeeritud õigusaktide ja rakendusaktide mõju VKEdele (nendes aktides määratakse sageli kindlaks VKEde kulude tase) ning ergutada sidusrühmi andma tagasisidet portaali „Avaldage arvamust: lihtsustage!“ kaudu;⁴² või
- (4) läbivaatamisklauslit ja aegumisklauslit teistes õigusaktides koos tähtaegadega, mis on kooskõlas järeelhindamisega, et vähendada aruandlus- ja muid vastavusnõudeid ja

³⁶ OECD 2021. aasta õiguspoliitika ülevaates pidas OECD komisjoni parema õigusloome raamistikku üheks peamiseks omataoliseks sidusrühmadega konsulteerimise ja hindamiste puhul ning kolmanda koha vääriliseks mõjuhinnangute puhul.

³⁷ 2022. aasta koormusanalüüs – Euroopa Liidu jõupingutused õigusaktide lihtsustamiseks, september 2023.

³⁸ 2020/C 447/01.

³⁹ SWD (2023) 277 final.

⁴⁰ COM (2021) 206 final.

⁴¹ COM (2023) 442 final.

⁴² https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say-simplify_et

tagada sisuline hindamine selle kohta, kas õigusaktid on VKEde jaoks endiselt eesmärgipärased ja toimivad hästi.

Komisjon jätkab parema õigusloome, sealhulgas VKEde ja konkurentsivõimega seotud parema õigusloome meetmete nähtavuse parandamist, et tagada ELi õigusaktide ja poliitika parem toimimine VKEde jaoks. Kõik käesolevas teatises esitatud meetmed võimaldavad komisjonil parandada VKEsid käsitlevate õigusaktide ettepanekute mõju hindamise kvaliteeti ja põhimõtte „kõigepealt mõtle väikestele“⁴³ kohaldamist kõigis ELi poliitikavaldkondades.

Komisjon ei tegutse isoleeritult. Samuti on oluline, et kaasseadusandjad ning riiklikud ja piirkondlikud ametiasutused tegutseksid oma pädevuse piires. Kavandatud meetmed võimaldavad integreerida VKEdega seotud aspektid institutsioonidevahelisesse õigusloomesse, kuna kaasseadusandjad vastutavad ühiselt selle eest, et ELi õigusaktid oleksid kvaliteetsed ja põhineksid põhjalikul mõjuhindangul. Samuti on liikmesriikidel keskne roll selle tagamisel, et riiklikud õigusaktid, sealhulgas ELi õiguse ülevõtmiseks võetud meetmed, toetaksid põhimõtet „kõigepealt mõtle väikestele“ ja vähendaksid VKEde halduskoormust.

Lisaks peaksid ELi rakendusametid, detsentraliseeritud asutused ja muud asutused⁴⁴ edendama ELi poliitika VKE-sõbralikku rakendamist eelkõige VKEde tugikeskuste ja kontaktpunktide, VKEdele mõeldud kõigis ELi keeltes kättesaadavate asjakohaste suuniste või VKE-sõbralike veebipõhiste vahendite kaudu⁴⁵.

Komisjon teeb järgmist:

- **Meede 2:** kasutab uutes seadusandlikes ettepanekutes süstemaatiliselt konkreetseid VKE-sõbralikke sätteid, kui see on asjakohane ja põhjendatud ning kooskõlas liidu poliitikaeesmärkidega.
- **Meede 3:** nimetab ametisse spetsiaalse ELi VKEde saadiku, kes juhendab ja nõustab komisjoni VKEde küsimustes ning esindab VKEde huve väljaspool. VKEde saadik annab otse aru komisjoni presidendile ja ka siseturu volinikule kõigist VKEdega seotud tegevustest, mida viiakse ellu koos siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEde peadirektoraadi talitustega, mis toetavad saadiku tööd.
- **Meede 4:** tagab, et ELi VKEde saadik osaleb peadirektoraatidega peetavates õiguskontrollikomitee konsultatsioonides algatuste teemal, millel on suur mõju VKEdele.
- **Meede 5:** edendab koos Euroopa Parlamendi ja nõukoguga kaasseadusandliku protsessi raames komisjoni ettepanekutesse tehtud oluliste muudatuste VKEdele ja konkurentsivõimele avalduva mõju kohapealset hindamist.
- **Meede 6:** teeb koostööd rakendusametite ja detsentraliseeritud asutustega, et teha kindlaks ja edendada häid tavaid VKEde toetamiseks ning hõlbustada VKEde juurdepääsu ametite ja asutuste teenustele.
- **Meede 7:** teeb koostööd liikmesriikidega, et edendada eksperimenteerimist ja innovatsiooni idufirmades reguleeritud testimiskeskondade kaudu.

⁴³ Põhimõte „kõigepealt mõtle väikestele“ määratleti Euroopa väikeettevõtlusalgatuses „Small Business Act“ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52008DC0394> ja seda arendati edasi algatuse läbivaatamisel <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A52011DC0078>.

⁴⁴ Muud VKEdega seotud asutused, näiteks Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut.

⁴⁵ Head tavad hõlmavad Euroopa Tööhutuse ja Töötervishoiu Ameti välja töötatud digitaalset riskihindamisvahendit, Euroopa Liidu Küberturvalisuse Ameti VKEde küberturvalisuse küpsustaseme hindamise vahendit ja Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti ettevõtjatele mõeldud portaali.

3.1.3 Digitehnoloogia kasutamine koormuse vähendamiseks ja vastupidavuse parandamiseks

Ulatuslikum digiüleminek võib märkimisväärselt vähendada VKEde koormust ja kulusid. Ühtne digivärv⁴⁶ on ühtne kontaktpunkt usaldusväärse haldus- ja õigusnormidega seotud teabe, veebipõhiste menetluste ja abi leidmiseks kõigil avaliku halduse tasanditel. See aitab VKEdel ühtse turu pakutavaid võimalusi paremini ära kasutada ja märkimisväärselt vähendada halduskoormust, kasutades olulistes valdkondades veebipõhiseid menetlusi. Esimene ühtse digivärava rakendamise aruanne, mis esitati VKEde abipaketi osana, näitab, et digivärv on aidanud VKEdel saada kvaliteetset teavet ühtsel turul kohaldatavate eeskirjade ja menetluste kohta, mis tuleb eriti kasuks piiratud haldussuutlikkusega väikeettevõtjatele.

Nagu aruandes märgitud, teeb komisjon liikmesriikidega koostööd, et luua veebipõhised menetlused ja rakendada andmete ühekordse küsimise tehnilist süsteemi (OOTS). Süsteem peaks hakkama täielikult toimima 2023. aasta detsembriks. See võimaldab ametiasutustel piiriüleselt vahetada olulisi dokumente, ilma et VKEdel tuleks neid dokumente eri liikmesriikides uuesti esitada. Süsteem vähendab vaba liikumise kulusid siseturul ning haldusprobleeme ja -takistusi, kehtestamata ettevõtjatele lisakohustusi.

Hea näide sellest on paljudele VKEdele tuttavad sekeldused **porditava vormiga A1** (millega määratakse kindlaks vormi omaniku suhtes kohaldatavad sotsiaalkindlustusalased õigusaktid). Alates käesoleva aasta lõpust hõlbustab OOTS korduvaid taotlusi vormi A1 saamiseks ja teabe elektroonilist vastuvõtmist. Lisaks on hiljutises komisjoni teatises sotsiaalkindlustuse koordineerimise digitaliseerimise kohta esitatud täiendavad meetmed, et hõlbustada liikuvate kodanike ja välismaal tegutsevate ettevõtjate, eelkõige VKEde suhtlust riiklike sotsiaalkindlustusasutustega, näiteks **Euroopa sotsiaalkindlustuspassi (ESSPASS) katseprojekt** porditava vormi A1 kontekstis⁴⁷. Samuti vähendab aruandluse vähendamise ja lihtsustamise algatuse raames (vt punkt 3.1.4) **töötajate lähetamise deklaratsiooni elektroonilise vormi (e-deklaratsioon)** loomine märkimisväärselt tööandjate halduskoormust ja nõuete täitmisega seotud kulusid, võimaldades neil kõigis osalevates liikmesriikides kasutada ühte deklaratsiooni vormi oma emakeeles.

Hiljutine ettepanek laiendada veelgi digitaalsete vahendite ja protsesside kasutamist ELi äriühinguõiguses on oluline samm edasi äriühinguõiguse digitaliseerimisel, mis aitab VKEdel ELis ettevõtlusega tegeleda⁴⁸. See vähendab märkimisväärselt äriühingute halduskoormust – hinnanguliselt 437 miljoni euro võrra aastas – tänu ELi äriühingu tõendile ja ühekordsuse põhimõtte kohaldamisele, kui äriühingud asutavad tüdarettevõtjaid ja filiaale teistes liikmesriikides⁴⁹. Äriühingud saavad kasu ka sellest, et nende andmed on ühtsel turul nähtavad ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteemi (BRIS)⁵⁰ kaudu. Lisaks saavad ELi õiguse rikkumisest mõjutatud VKEd kasutada SOLVITit⁵¹ vaidluste lahendamiseks ja kohtuvälise õiguskaitse saamiseks.

⁴⁶ COM (2018) 1724. Kättesaadav veebiportaali „Teie Euroopa“ kaudu: <https://europa.eu/youreurope/>.

⁴⁷ COM (2023) 501 final.

⁴⁸ COM (2023) 177 final.

⁴⁹ Vt seonduv mõjuhindang, SWD(2023) 178 final.

⁵⁰ BRIS ühendab kõik riiklikud registrid ning annab üldsusele teavet ligikaudu 20 miljoni äriühingu ja filiaali kohta.

⁵¹ https://ec.europa.eu/solvit/what-is-solvit/index_et.htm; 2023. aasta märtsis püstitas komisjon SOLVITi jaoks eesmärgi, et kõigis liikmesriikides tuleks lahendada vähemalt 90 % juhtumitest 12 kuu jooksul.

Edasine digiüleminek on oluline VKEde konkurentsivõime, vastupidavuse ja innovatsioonivõime jaoks. Digikümnendi poliitikaprogrammi⁵² eesmärk on, et üle 90 % liidu VKEdest saavutaks 2030. aastaks vähemalt algtasemel digimahukuse. Peamine vahend selle eesmärgi saavutamiseks on Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused, mida kaasrahastatakse programmist „Digitaalne Euroopa“. Nad toetavad äriühinguid, eelkõige VKEsid nende digiüleminekul. VKEde digiküpsuse hindamise (digiküpsuse hindamine) raames pakuvad Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused sihipärast abi, mis hõlmab tehnilist oskusteavet ja testimist („testimine enne investeerimist“) ja innovatsiooniteenuseid, nagu finantsnõustamine, koolitus ja oskuste arendamine. Praegu tegutseb 30 eri Euroopa riigis 151 Euroopa digitaalse innovatsiooni keskust. 2025. aasta lõpuks peaksid Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused aitama ligikaudu 100 000 ettevõtjat ja avaliku sektori asutust Euroopas. Valdkondlikud tehisintellekti katsetamise ja sellega eksperimenteerimise rajatised toetavad tehisintellekti arendajaid, et tuua usaldusväärne tehisintellekt tulemuslikumalt turule. Eesmärk on hõlbustada tehisintellekti kasutuselevõttu Euroopa väikeettevõtetes⁵³.

Komisjon teeb järgmist:

- **Meede 8:** rakendab 2023. aasta lõpuks koostöös liikmesriikidega andmete ühekordse küsimise tehnilise süsteemi ja laiendab ühtse digivärava kohaldamisala uutele menetlustele, võttes arvesse VKEde vajadusi.

3.1.4 Menetluste ja aruandlusnõuete lihtsustamine

Ettevõtjate pikaajalise konkurentsivõime parandamiseks⁵⁴ soovib komisjon ratsionaliseerida ELi õigusaktidest tulenevaid aruandlusnõudeid. Eesmärk on vähendada koormust 25 % võrra, seadmata ohtu asjaomaseid poliitikaeesmärke. See eesmärk on seotud regulatiivse koormuse vähendamisega igas suuruses ettevõtjate puhul, kuid see on eriti oluline VKEde jaoks. Kuigi aruandlusnõuded on õigusaktide nõuetekohaseks järelevalveks ja rakendamiseks olulised, võivad need olla koormavad, kulukad ja mõjutada paljude äriühingute, eelkõige VKEde kasvusuutlikkust. Nende kuhjumine aja jooksul võib põhjustada tarbetuid, kattuvald või aegunud kohustusi, aruandluse ebatõhusat sagedust ja ajastust. Ka andmete kogumise meetodid võivad osutuda ebapiisavaks⁵⁵. Sellistel juhtudel võib aruandluskohustuste ühtlustamine või konkreetsete ettevõtete rühmade, näiteks VKEde vajaduste arvessevõtmine anda võimaluse vähendada ettevõtjate koormust.

Alates 2023. aasta märtsist on komisjon teinud ettepanekud esimeste oluliste õigusaktide kohta, et ühtlustada aruandluskohustusi,⁵⁶ ning edasised meetmed esitatakse kooskõlas

⁵² Otsus (EL) 2022/2481, millega luuakse digikümnendi poliitikaprogramm 2030.

⁵³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/testing-and-experimentation-facilities>.

⁵⁴ COM (2023) 168 final.

⁵⁵ Hästi kavandatud aruandlusnõuete kulusid tasakaalustab suurel määral kasu, mida toob näiteks õhusaaste seire, finantssektori järelevalve ja finantsstabiilsuse säilitamine. Sellised nõuded ei sisaldu mitte ainult esimestes õigusaktides, vaid ka rakendusaktides või delegeeritud õigusaktides või isegi tegevuskorras.

⁵⁶ ELi pankade kriisiohje- ja hoiusekindlustusraamistiku läbivaatamine; kindlustus- ja edasikindlustusandjate aruandluse ja avalikustatava teabe rakenduslikud tehnilised standardid; ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta; majanduse juhtimise paketi hindamine - aruandluse lihtsustamine; ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse detergente ja pindaktiivseid aineid; liidu tolliseadustik; üldine ravimialane õigusraamistik; mitmed transpordisektoris koostamisel olevad või kavandatud algatused, nagu kombineeritud vedu käsitlev direktiiv, raudtee läbilaskevõimet ja raudteeliikluse juhtimissüsteemi käsitlev ühtlustatud õigusraamistik ja

komisjoni tööprogrammiga. Vabatahtlik, lihtne ja standarditud metoodika keskkonna-, sotsiaalsetest ja juhtimisriskidest teatamiseks vähendab koormust ja hõlbustab VKEde juurdepääsu kestlikule rahastamisele (üksikasjalikum teave on esitatud punktis 3.2.4 allpool). Lisaks on komisjoni ettepanek lükata edasi valdkondlike Euroopa kestlikkusaruandluse standardite⁵⁷ vastuvõtmise tähtaeg kasulik äriühingutele, kes kuuluvad äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi kohaldamisalasse, sealhulgas börsil noteeritud VKEdele. See võimaldab neil keskenduda esimese standardikogumi rakendamisele. Selliste künniste kohandamine, mida kasutatakse VKE määratlemiseks raamatupidamisdirektiivi alusel, vähendab selliste äriühingute arvu, kelle suhtes praegu kohaldatakse äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi ja taksonoomiamääruse kohaseid kestlikkusaruandluse nõudeid⁵⁸.

Lisaks leevendab äriühingute koormust see, kui kasvuhoonegaaside heitkoguste seire ja aruandluse raames vähendatakse energiaspektori, energiamahukate tööstusharude ja lennundusettevõtjate aruandluse sagedust metoodika parandamise kohta, ilma et see mõjutaks järelevalve tõhusust. Lihtsustatud aruandluskohustused, mis tulenevad tarbijavaidluste kohtuvälist lahendamist käsitlevatest ELi õigusaktidest, ühtlustavad samuti aruandlusnõudeid ja vähendavad aruannete esitamise sagedust, mõjutamata andmete läbipaistvust ja kvaliteeti.

Lähinädalatel tutvustab komisjon üksikasjalikumalt meetmeid, mis on juba võetud või võetakse kõigi ettevõtete aruandluskohustuste ratsionaliseerimiseks. Komisjon kavatses muuta aruandluskohustuste ratsionaliseerimise oma 2024. aasta tööprogrammi oluliseks osaks, millele lisanduvad uued ettepanekud ja kavandatud hindamised. **See töö süstematiseeritakse 2023. aasta lõpuks** tulevaste tsüklite jaoks:

- võttes komisjoni talitustes kasutusele standarditud metoodika, et kaardistada aruandlusnõuded kehtivates õigusaktides, halduskokkulepetes ja uutes ettepanekutes;
- tehes kindlaks prioriteetsed valdkonnad koostöös äriühingute, valdkondlike organisatsioonide ja riiklike ametiasutustega (mis on sageli sellise aruandluse liides);
- valmistades komisjoni talitustes ette sihipärased ratsionaliseerimiskavad 2024. aastaks ja pärast seda.

VKEdel ja muudel sidusrühmadel on oluline roll koormuse vähendamise õnnestumise tagamisel. Portaali „Avaldage arvamust: lihtsustage!“ võimaldab koguda sidusrühmade arvamusi aruandluskohustuste kohta. Tulevikukindluse platvormil on samuti palutud pöörata erilist tähelepanu aruandluskohustustele ja pühendada oma 2024. aasta tööprogrammis sellele üks või mitu arvamust.

Komisjon teeb järgmist:

- **Meede 9:** esitab 2023. aasta oktoobris süstemaatilise ja korduva tsükli osana koos

raudteekaubaveekoridoride kaotamine osana keskkonnahoidliku kaubaveo paketist, kaalu ja mõõtmeid (vt keskkonnahoidliku kaubaveo pakett) ning sadamariigi kontrolli käsitlevate direktiivide läbivaatamine, jne.

⁵⁷ Esimesed Euroopa kestlikkusaruandluse standardid (COM(2023) 5303 final) vähendasid oluliselt aruandluskohustuste võrreldes Euroopa finantsaruandluse nõuanderühmalt (EFRAG) saadud tehniliste nõuannetega. Komisjon laiendas üksnes olulise teabe esitamise põhimõtet, kehtestas mitu üleminekuperioodi ja muutis teatavad avalikustamismõõdeid vabatahtlikuks.

⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määruse (EL) 2020/852 (millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088, ELT L 198, 22.6.2020, lk 13) artikkel 8.

tööprogrammiga järgmised ettepanekud aruandlusnõuete ratsionaliseerimiseks, sealhulgas eespool nimetatud meetmed, et saavutada eesmärk vähendada aruandlust 25 %.

3.2 Likviidsuse ja rahastamisele juurdepääsu parandamine

3.2.1 Hilinenud maksetega tegelemine

Arvete hilinenud tasumine mõjutab kõigi sektorite äriühinguid kogu ELis. Sellel on eriti negatiivne mõju VKEdele, kuna nad sõltuvad korrapärastest ja prognoositavatest rahavoogudest⁵⁹ ning neil on võrreldes suurettevõtjatega piiratum juurdepääs likviidsusele. VKEd, kellele tehtavad maksed hilinevad, peavad katma sellest tuleneva likviidsuspuudujäägi lühiajaliste laenudega, mis suurendab nende rahastamiskulusid. Hilinenud maksete vähendamine annaks VKEdele hädavajalikku likviidsust, et investeerida innovatsiooni või kanda kulude kokkuhoid üle tarbijatele⁶⁰.

VKEde abipaketi raames teeb komisjon ettepaneku vaadata läbi hilinenud makseid käsitlevad normid, et asendada praegune hilinenud maksmise direktiiv määrusega, millega kehtestatakse kõigi äritehingute puhul siduv maksimaalne maksetähtaeg 30 päeva. Sellega nähakse ette, et hilinenud maksetelt arvestatakse automaatselt hüvitist ja viivist, ning et uute meetmete toetamiseks töötatakse välja tugev jõustamisraamistik. Samuti lihtsustab see äriühingute jaoks oma õiguste kaitsmist, vähendades koormust ja hõlbustades vahenduse kaudu juurdepääsu tõhusatele õiguskaitsevahenditele.

Võttes arvesse, et hilinenud maksed põhjustavad Euroopa äriühingutele 158 miljonit eurot lisakulu päevas, on uute õigusnormide eesmärk vähendada hilinenud makseid 35 % võrra. Lisaks vähendatakse märkimisväärselt äriühingute poolt võlgade sissenõudmiseks kuluvat aega, mis aitab Euroopa ettevõtetel kokku hoida 340 miljonit inimtöötundi, mis võrdub 8,7 miljardi euroga. Lisaks otsesele rahalisele kasule peaks see õiglasemalt ümber jaotama likviidsuse majanduses ja vähendama VKEde sõltuvust välisest rahastamisest.

Läbivaatamiseks valitud vahend on määrus, millega tunnistatakse kehtetuks ja asendatakse kehtiv hilinenud maksmise direktiiv. Määrusel on palju eeliseid, pidades eelkõige silmas vajadust tegeleda hilinenud maksete piiriüleste aspektidega. See võimaldab võtta kogu ELis kasutusele samad lahendused sellistes põhiküsimustes nagu maksimaalsed maksetähtajad ja kontrollimenetlused, viivisemäär ja kindlasummalise hüvitise suurus. Samal ajal võivad liikmesriigid teatavates aspektides vastu võtta rangemaid sätteid.

Komisjon teeb järgmist:

- **Meede 10:** teeb ettepaneku hilinenud makseid käsitleva uue määruse kohta, et tugevdada oluliselt ELi norme hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul.

⁵⁹ Üksikasjalikuma teabe saamiseks vt hilinenud maksete mõju hindamise aruanne, mis on avaldatud paralleelselt käesoleva teatisega.

⁶⁰ Neid eesmärke silmas pidades algatas komisjon hiljuti mitu rikkumismenetlust hilinenud maksete valdkonnas, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/inf_23_1808.

3.2.2 ELi programmide potentsiaali täielik ärakasutamine VKEde heaks

ELi rahastamisprogrammide raames⁶¹ VKEdele kuni 2027. aastani antav toetus peaks eeldatavasti ületama 200 miljardit eurot, hõlmates mitmekülgset rahalist toetust. VKEdel on üha raskem rahastamisele juurde pääseda⁶² ja selle olukorra leevendamiseks on võetud mitu meetet, näiteks programmi „InvestEU“ VKEde komponent,⁶³ mis parandab VKEde juurdepääsu rahastamisele soodsatel tingimustel. VKEde komponent aitab VKEdel kohaneda ka kestlike äritavadega ja sellest rahastatakse idufirmasid, kes töötavad välja uusi kestlikke tehnoloogiaid.

Programmi „InvestEU“ VKEde komponendi roll Euroopa VKEdele laenu- ja omakapitalitoetuse pakkumisel on lähiaastatel märkimisväärne. Pangad, garantiiasutused ja muud finantsvahendajad on esitanud Euroopa Investeerimisfondile (EIF) arvukalt taotlusi, mille maht on kolm korda suurem kui aastateks 2021–2027 tagatistele eraldatud maht kokku. Turu nõudlus omakapitaliinvesteeringute järele aastateks 2021–2027 on juba saavutanud täismahu mitmes teemavaldkonnas, nagu puhas tehnoloogia, bioteadused, digipööre ning sotsiaalne ettevõtlus. Programmi „InvestEU“ VKEde komponendi ülekasutamine takistab EIFil eeldatavasti alates 2025. aastast sõlmida finantsvahendajatega uusi tagatislepinguid, kuna tagatistele eraldatud vahendid on selleks ajaks juba täielikult ammendunud.

Komisjon on teinud Euroopa strateegilise tehnoloogia platvormi (STEP)⁶⁴ raames ettepaneku suurendada kättesaadavat ELi tagatist 7,5 miljardi euro võrra programmi „InvestEU“ sihtotstarbelise STEPi komponendi kaudu. Pärast seda, kui kaasseadusandjad on STEPi vastu võtnud, püüab komisjon programmile „InvestEU“ eraldatud lisavahendid VKEde hüvanguks kiiresti kasutusele võtta.

Liikmesriikidel võib olla oluline roll programmile „InvestEU“ täiendavate vahendite eraldamisel taaste- ja vastupidavusrahaust või riigieelarvest, või olemasolevate vahendite ümberpaigutamise võimaluste kasutamisel eelarve jagatud täitmise raames, et hoogustada investeeringuid oma riigis.

⁶¹See hõlmaks VKEde rahastamist järgmiste vahendite kaudu (komisjoni talituste hinnangud): InvestEU (6,9 miljardit eurot sihtotstarbelisest VKEde komponendist ja täiendavalt 0,82 miljardit eurot sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharust), taaste- ja vastupidavusrahaust (45,2 miljardit eurot), Euroopa Innovatsiooninõukogu (10 miljardit eurot), Cassini (0,7 miljardit eurot), ühtse turu programmi VKEde samm (1 miljardit eurot), VKEde intellektuaalomandi fond (0,08 miljardit eurot), programm „Digitaalne Euroopa“ (0,7 miljardit eurot), Euroopa Kaitsefond (üle 0,2 miljardi euro); Euroopa kosmoseprogramm (1 miljardit eurot), turvaline ühenduvus – IRIS2 (0,72 miljardit eurot), programm „Euroopa horisont“ (15 miljardit eurot), õiglase ülemineku fond (4,8 miljardit eurot), programm „Loov Euroopa“ (2,3 miljardit eurot), Euroopa Regionaalarengu Fond (38,71 miljardit eurot), ühtekuuluvuspoliitika koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatused ja REACT-EU (22 miljardit eurot), Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (30 miljardit eurot), Ühtekuuluvusfond (0,05 miljardit eurot), Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond (2,52 miljardit eurot), programm LIFE (0,13 miljardit eurot), Euroopa ühendamise rahast (0,2 miljardit eurot), innovatsioonifond (0,17 miljardit eurot), Euroopa Sotsiaalfond+ (0,82 miljardit eurot), Euroopa uus innovatsioonikava, mis käsitleb süvatehnoloogia idufirmade, VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele (45 miljardit eurot).

⁶² Eelmise mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) ajal olid VKEdele ette nähtud erinevad rahastamisvahendid, millest ainuüksi COSME laenu tagamisrahaust kaudu eraldati ligikaudu 900 000-le VKE-le 68 miljardit eurot, aidates neil luua või säilitada rohkem kui 4 miljonit töökohta.

⁶³ https://single-market-economy.ec.europa.eu/access-finance/investeu/investeu-fund-sme-window_et.

⁶⁴ COM (2023) 335 final.

STEPi ettepaneku raames pakkus komisjon välja mitu viisi, kuidas muuta selliste vahendite kasutamine liikmesriikide jaoks lihtsamaks ja suurendada programmi „InvestEU“ toel VKEde rahastamist, eelkõige selgitades mis tahes vahendite ülekannete riigiabi aspekte ja põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamist⁶⁵.

Kui liikmesriik otsustab eraldada vahendeid programmi „InvestEU“ liikmesriigi osasse, et rakendada programmi „InvestEU“ olemasolevat finantstoodet, mille on ELi osa jaoks rakenduspartnerina välja töötanud rahvusvaheline finantseerimisasutus, näiteks EIP Grupp või Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank, ei kujuta see endast iseenesest riigiabi, nagu komisjon on STEPi ettepanekus täpsemalt selgitanud⁶⁶. Selline võimalik vahendite ülekandmine (eelarve jagatud täitmise alla kuuluvatest vahenditest, taaste- ja vastupidavusrahasust või riigieelarvetest) on seega liikmesriikide jaoks kiire, lihtne ja vabatahtlik mehhanism, mille abil suunata VKEdele hädavajalikke rahalisi vahendeid, ilma et see tooks endaga kaasa täiendavaid aruandlusnõudeid lisaks nendele, mis on juba kehtestatud programmi „InvestEU“ raames. Seni on mitu liikmesriiki seda võimalust kasutanud. Võttes arvesse suurt turunõudlust, julgustatakse liikmesriike, kes ei ole veel panustanud, toetama programmi „InvestEU“ liikmesriigi osa kaudu VKEde finantstoodete rakendamist oma liikmesriigis. Komisjon jälgib VKEde komponendi rakendamise edenemist koos VKEde saadikute võrgustikuga.

Lisaks võivad liikmesriigid ja piirkonnad luua rahastamisvahendeid, mida kaasrahastatakse eelarve jagatud täitmise alla kuuluvatest ELi programmidest, et suunata ELi vahendeid mitmesugustesse finantstoodetesse, nagu laenud, tagatised, omakapital ja muud riskiga seotud mehhanismid. Selline toetus võib otseselt aidata VKEsid. Selle hõlbustamiseks pakub komisjoni platvorm fi-compass⁶⁷ vahendeid, sealhulgas üldist teavet, suuniseid, praktilisi vahendeid ja õppimisvõimalusi, andes korraldusasutustele juhiseid rahastamisvahendite kasutamiseks iga ELi eelarve jagatud täitmise alla kuuluva fondi raames.

Komisjon teeb järgmist:

- **Meede 11:** julgustab liikmesriike eraldama programmi „InvestEU“ asjakohase juhtimisstruktuuri kaudu programmi „InvestEU“ liikmesriikide osadesse täiendavaid vahendeid ning hõlbustama vahendite eraldamist taaste- ja vastupidavusrahasust programmile „InvestEU“, andes 2023. aasta oktoobriks suuniseid põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamise kohta.

Ekspordikrediidi agentuuridel on oluline roll äriühingute toetamisel rahvusvahelises kaubanduses. ELi liikmesriikide ekspordikrediidi ja ELi tasandi rahastamisvahendite vahel hakkab tekkima üha koordineeritum lähenemisviis, mida tuleks veelgi tugevdada. Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja tõttu peatas enamik ELi ekspordikrediidi agenteure Ukraina riskide katmise, mis mõjutas negatiivselt ELi äriühingute võimet Ukrainasse eksportida. Programmi „InvestEU“ VKEde komponendi ligikaudu 300 miljoni euro suurune rahastu

⁶⁵ Selleks muudetakse määruses (EL) 2021/241 sätestatud tehnilisi suuniseid põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamise kohta. See hõlbustab ka programmile „InvestEU“ vahendite eraldamist taaste- ja vastupidavusrahasust.

⁶⁶ See ei piira finantsmääruse artikli 209 lõike 2 punktist c tulenevat kohustust, et ELi rahastamisvahendid ja eelarvelised tagatised peavad vastama riigiabi eeskirjadele.

⁶⁷ <https://www.fi-compass.eu>.

katseprojekt võimaldab ekspordikrediidi agentuuridel 2024. aastal jätkata oma Ukrainaga seotud tegevust. Rahastu katseprojekt peaks parandama Euroopa VKEde konkurentsivõimet, luues Ukrainaga tugevamad sidemed ja võimaldades mitmesaja miljoni euro ulatuses toetada uut eksporti.

Komisjon teeb järgmist:

- **Meede 12:** teeb 2024. aastal EIFiga koostööd, et luua rahastu katseprojekt, mis võimaldab ekspordikrediidi agentuuridel toetada VKEde kaubandust Ukrainaga.

Osana laiemast kapitaliturgude liidu algatusest⁶⁸ on VKEde kasvuturgude, üleeuroopaliste riskikapitalifondide ja ühisrahastuse loomine parandanud VKEde juurdepääsu rahastamisele. Hiljutine poliitiline kokkulepe Euroopa ühtse juurdepääsupunkti kohta muudab suured ja väikesed ettevõtted investoritele nähtavamaks. Euroopa pikaajaliste investeerimisfondide määrust ja alternatiivseid investeerimisfonde käsitlevad läbivaadatud normid suurendavad aga VKEdele kättesaadavate rahaliste vahendite hulka. Noteerimist käsitleva õigusakti ettepanekute⁶⁹ eesmärk on edendada äriühingute, sealhulgas VKEde juurdepääsu rahastamisele avalikel turgudel, vähendades bürokraatiat, lihtsustades eeskirju ja võimaldades omanikel säilitada pärast noteerimist otsustusõigus. Noteerimist käsitleva õigusakti tulevikkuvaatavad ettepanekud on väga olulised tagamaks, et kiiresti kasvavad äriühingud arenevad edasi ja loovad ELis uusi töökohti. Selleks et parandada VKEde juurdepääsu turupõhiste rahastamisallikatele ja omakapitalile, on oluline võtta kiiresti vastu seadusandlikud ettepanekud kapitaliturgude liidu 2020. aasta tegevuskava raames ja arutada kapitaliturgude liidu edasist arengut, eelkõige eurorühmas.

Veel üks võimalus VKEde toetamiseks on Euroopa Innovatsiooninõukogu (EIC), mis on peamine ELi vahend segarahastamise (toetused, omakapital või kvaasiomakapital) pakkumiseks kiiresti kasvavatele idufirmadele ja VKEdele, kes tegelevad läbimurdelise innovatsiooniga. Euroopa Innovatsiooninõukogu fond pakub sellistele äriühingutele 0,5–15 miljoni euro ulatuses omakapitali kaudu rahastamist, kasutades oma 10 miljardi euro suurust eelarvet, et kaasata 30–50 miljardit eurot erainvestoritelt. Komisjoni STEPi ettepanekus nähakse ette täiendavad 2,63 miljardit eurot äriühingutele, kes vajavad jätkurahastamist või suuremaid investeringuid, võimaldades Euroopa Innovatsiooninõukogu fondil teha 15–50 miljoni euro ulatuses enneolematuid omakapitaliinvesteringuid Euroopa jaoks strateegilise tähtsusega tehnoloogiatesse. Täiendavad erainvesteringud võivad kaasa tuua uue 13 miljardi euro suuruse omakapitalitoetuse pangalaenukõlbmatutele VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele.

Komisjon aitab VKEdel võtta ka energiatõhususe meetmeid (energiaauditid, tehnoloogia ja koolitused), eraldades Euroopa ettevõtlusvõrgustiku kaudu 10 miljonit eurot ühtse turu programmi avatud projektikonkursside teel.

3.2.3 Riigihanked

Riigihanketurgudele juurdepääsu lihtsustamine võib aidata VKEdel oma potentsiaali realiseerida, millel on positiivne mõju majanduskasvule ja majanduse taastumisele. Oluline osa riiklikest investeringutest tehakse riigihangete kaudu ja need moodustavad 14 %

⁶⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_22_7348.

⁶⁹ COM (2022) 760 final.

ELi SKPst. VKEdel on aga raskusi hangetele juurdepääsuga. Komisjon on teinud algatusi, mis lihtsustavad äriühingute, sealhulgas VKEde juurdepääsu riigihangetele ka piiriüleselt⁷⁰. Eesmärk on suurendada VKEde osalemist riigihangetes, nii et see vastaks nende üldisele osakaalule majanduses. Selleks et suurendada VKEde osalemist riigihangetes, on oluline edendada standardsätete ja -klauslite kasutamist hankedokumentides, eelkõige väikese riskiga või madala maksumusega lepingute puhul, et muuta hankedokumentide menetlemine VKEde jaoks lihtsamaks. Tuleks edendada VKEde osalemist, näiteks VKE-sõbralike tingimuste (soodsamad finantstingimused ja maksetähtajad) kasutamist.

Komisjon teeb järgmist:

- **Meede 13:** edendab VKEdele sobivate standardsete hankesätete ja -tingimuste kasutamist, et suurendada VKEde osalemist riigihangetes.

3.2.4 VKEde juurdepääsu lihtsustamine kestlikule rahastamisele

VKEdel on oluline roll Euroopa kliimaneutraalsuse eesmärkide ja muude keskkonnanäesmärkide saavutamisel⁷¹. Seetõttu on oluline leida rahalisi vahendeid VKEde üleminekuks kestlikkusele, minimeerides samal ajal halduskoormust. Selleks et kasutada ära kogu nende potentsiaal kestlikule majandusele üleminekul, vajavad VKEd eelkõige 1) lihtsat ja standarditud raamistikku keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisküsimuste aruandluseks ning 2) finantseerimisasutusi, mis toetavad nende jõupingutusi kestliku ettevõtluse suunas liikumisel.

Hoolimata VKEde vajaduste rahuldamiseks juba võetud meetmetest⁷² on neil endiselt raskusi keskkonnanäesmärkide projektide rahastamisega. VKEde, välja arvatud börsil noteeritud VKEde suhtes ei kohaldata ametlikult ELi kestliku rahanduse raamistiku nõudeid. Komisjon on siiski teadlik, et VKEde rahastamis- ja väärtusahela partnerid nõuavad üha enam kestlikkusega seotud teavet, sageli mittestandardisel kujul. Seepärast võtab komisjon arvesse VKEde muret, mida nad on väljendanud nende uute kestlikkusaruandluse nõuete edasikanduva mõju pärast.

Komisjon on võtnud meetmeid nende probleemide lahendamiseks. Esmalt on komisjon kutsunud⁷³ suuri äriühinguid ja finantsvahendajaid üles kohaldama VKEdega suhtlemisel proportsionaalsuse põhimõtet ning piirama VKEde väärtusahela partneritelt teabe küsimist. Samuti esitatakse selles konkreetsed suunised, sealhulgas vabatahtlikud vahendid, mida VKEd saavad kasutada juurdepääsuks üleminekut toetavale rahastamisele.

⁷⁰ COM (2017) 572 final. 2020. ja 2021. aastal avaldas komisjon kaks uuringut VKEde osalemise kohta riigihangetes: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/eec8227c-ecc4-11ea-b3c6-01aa75ed71a1> ja <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/46111/attachments/1/translations/en/renditions/native>. 2023. aastal avaldati kaks brošüüri, et edendada idufirmade osalemist riigihangetes: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/54254>, <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/54276>.

⁷¹ Activity Report 2023 of the OECD Platform on Financing SMEs for Sustainability (lk 6), <https://www.oecd.org/cfe/smes/SME%20activity-report-2023.pdf>.

⁷² Komisjoni 2023. aasta juuni teatises „Kestliku rahanduse raamistik, mis toimib kohapeal“ (COM (2023) 317 final) on sätestatud, et selline raamistik peaks olema kaasav, kergesti kättesaadav ja proportsionaalne, et võimaldada VKEdel koguda rahalisi vahendeid kestlikkusele üleminekuks.

⁷³ Komisjoni soovitus (EL) 2023/1425 kestlikule majandusele ülemineku rahastamise hõlbustamise kohta.

Euroopa finantsaruandluse nõuanderühm (EFRAG) töötab praegu börsil noteeritud VKEdel jaoks välja lihtsustatud aruandlusstandardeid. Komisjon tagab, et need standardid on börsil noteeritud VKEdel jaoks proportsionaalsed. Nendega piiratakse teabe hulka, mida börsil noteeritud VKEd peavad äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi kohaldamisalas esitama. Samuti piiratakse nendega õiguslikult teavet, mida suured äriühingud võivad oma väärtusahelasse kuuluvatelt VKEdelt Euroopa kestlikkusaruandluse standardite kohaselt nõuda, vähendades seeläbi edasikanduvat mõju. See on oluline kaitsemeede, mis on sätestatud äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivis, et piirata suurettevõtjatele kehtestatud aruandlusnõuete kaudset mõju väärtusahelasse kuuluvatele VKEdele. Komisjon püüab äriühingute kestlikkusarandluse hoolduskohustuse direktiivi üle peetavatel läbirääkimistel tagada, et need kaitsemeetmed võetakse selles kontekstis üle. Lisaks töötab EFRAG välja vabatahtliku standardi börsil noteerimata VKEdel jaoks. VKEd saavad seda kasutada sellise kestlikkusega seotud teabe standardimiseks, mida nad soovivad esitada. See loob paremad võimalused keskkonnahoidliku rahastamise saamiseks ja hõlbustab seega üleminekut kestlikule majandusele.

Kasutajasõbralikud vahendid ning teabe ja oskusteabe jagamine koostöös tööstuse sidusrühmadega aitavad VKEdele orienteeruda ELi kestliku rahanduse raamistikus. Eelkõige peaksid koos kestliku rahanduse platvormiga välja töötatud lihtsustatud lähenemisviisid võimaldama börsil noteerimata VKEdele taksonoomia kasutamisest kasu saada.

Lisaks peavad finantseerimisasutused toetama VKEde jõupingutusi liikuda kestliku ettevõtluse suunas. Selleks tuleb VKEde keskkonnahoidlik rahastamine paremini integreerida pankade ärimudelitesse. On vaja määratleda roheliste laenude mõiste ja kehtestada ELi tasandil standardid roheliste laenude kohta, et suurendada nende kasutuselevõttu. VKEdele antavate roheliste laenude lisamine pankade rohevarade suhtarvu peaks näiteks suurendama VKEdele antavate roheliste laenude nähtavust ja julgustama finantseerimisasutusi pakkuma VKEdele kestlikku rahastamist.

VKEde ja taksonoomiaaruandluse / kestliku rahanduse alaste komisjoni uuringute tulemuste põhjal teeb komisjon järgmist:

- **Meede 14:** tagab, et VKEdele oleks lihtne ja standardne raamistik keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisküsimustest aru andmiseks, piirates ohtu, et avalikustamismõõdu mõjutavad börsil noteerimata VKEsid, mis on äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate ettevõtjate väärtusahelas, ning tagades, et börsil noteerimata VKEdele kehtestatakse kiiresti vabatahtlikud standardid.
- **Meede 15:** julgustab finantseerimisasutusi integreerima VKEde keskkonnahoidliku rahastamise oma ärimudelitesse järgmiselt:
 - a. töötada Euroopa Pangandusjärelevalve tulevaste suuniste alusel välja roheliste laenude standardi või määratluse, eelkõige VKEde jaoks⁷⁴;
 - b. hinnata rohevarade suhtarvu VKE-sõbralikku kohandamist, mida võiks kaaluda taksonoomiaga seotud avalikustamist käsitleva delegeeritud õigusakti ajakohastamisel.

⁷⁴ Komisjon esitas 2022. aasta novembris Euroopa Pangandusjärelevalvele taotluse saada nõu roheliste laenude ja hüpoteeklaenude kohta.

3.3 Kvalifitseeritud töötajate kättesaadavus

Viis, kuidas VKEd ja nende töötajad õpivad, osalevad ühiskonnas ja juhivad igapäevast äritegevust, muutub tehnoloogia arengu ning ülemaailmsete ja demograafiliste probleemide valguses. VKEd vajavad nende muutustega toimetulekuks ja vastupidavuse tagamiseks kvalifitseeritud töötajaid, mis aitaks samal ajal edendada ühiskonda, tootlikkust ja innovatsiooni.

Komisjon tugineb Euroopa oskuste tegevuskavale,⁷⁵ et aidata liikmesriikidel tagada, et 60 % kõigist tööealistest täiskasvanutest osaleb igal aastal koolitusprogrammides kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas⁷⁶ seatud eesmärgiga. Euroopa oskusteaasta ja enneolematud ELi rahalised vahendid, mis on kättesaadavad oskuste arendamiseks mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 programmitöö perioodil, eelkõige hinnanguliselt 65 miljardit eurot taaste- ja vastupidavusrahastu ning Euroopa Sotsiaalfond+-i kaudu, pakuvad samuti ainulaadset võimalust kiirendada meetmeid, mis võivad soodustada VKEde juurdepääsu põhjalikule ja mitmekesisele oskuste reservile (näiteks ettepanekud digiõppe ja -oskuste kohta)⁷⁷. Sellega seoses aitab Euroopa digioskuste tunnistuse⁷⁸ katseprojekt koostöös liikmesriikide ja sidusrühmadega suurendada digioskuste läbipaistvust ja tunnustamist, hõlbustades VKEde juurdepääsu digitehnoloogiale üleminekuks vajalikele andekatele töötajatele.

Osana kutsehariduse ja -õppe süsteemide ajakohastamisest⁷⁹ toetab EL kutsehariduse tipptaseme keskus⁸⁰ et arendada kohalikke oskuste ökosüsteeme alates kõrgtehnoloogilisest tootmisest ning lõpetades tehisintellekti, veetehnoloogia ja linnaruumi haljastamisega. Keskused teevad tihedat koostööd ettevõtjatega, sealhulgas VKEdega, ning edendavad piirkondlikku arengut, ettevõtlust, innovatsiooni ja nutika spetsialiseerumise strateegiaid. Euroopa Õpipõisiõppe Liit toetab kogu ELis ulatuslikumat ja paremat õpipõisiõpet, mis on hea võimalus vajalike oskustöölise leidmiseks eelkõige VKEdesse.

Euroopa oskuste pakti⁸¹ raames on loodud 18 ulatuslikku oskustealast partnerlust, mis hõlmavad kõiki tööstusökosüsteeme ja mille eesmärk on teha kindlaks vajaminevad oskused ning käivitada koolitused ettevõtetes ja nende tarneahelates, et pakkuda 2030. aastaks 10 miljonile töötajale täiend- ja ümberõpet. VKEd osalevad aktiivselt kõigis ulatuslikes oskustealastes partnerlustes nii üksikliikmetena kui ka kaudselt valdkondlike võrgustikuorganisatsioonide kaudu. Partnerlus teiste osalejatega, näiteks tööturu osapoolte ja oskustealaste partnerluste võrgustikega annab VKEdele juurdepääsu koolitusprogrammidele, sisule ja materjalidele, mida neil muidu üldjuhul ei oleks, arvestades nende väiksust ja piiratud ressursse.

⁷⁵ COM (2020) 274 final.

⁷⁶ Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava, mille riigipead ja valitsusjuhid kiitsid heaks 2020. aastal, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1607&langId=et>.

⁷⁷ COM (2023) 205 final ja COM (2023) 206 final.

⁷⁸ <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan/action-9?>

⁷⁹ Nõukogu soovitus 2020/C 417/01.

⁸⁰ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1501>.

⁸¹ Paktiga ergutatakse ka piirkondliku tasandi partnerlusi, et toetada tööjõu täiend- ja ümberõpet, sealhulgas VKEdes. Uuringu tulemuste kohaselt on pakti liikmete ühine tegevus alates pakti sõlmimisest 2020. aastal jõudnud peaaegu kahe miljoni inimeseni. Lisaks on liikmed investeerinud täiend- ja ümberõppesse kokku ligikaudu 160 miljonit eurot. https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_et.

Euroopa ettevõtlusvõrgustik mängib olulist rolli VKEde koolitamisel, et aidata neil täita uusi nõudeid ja kasutada ära võimalusi, mida pakuvad sellised meetmed nagu nullnetotööstuse määrus või Euroopa kriitiliste toorainete määrus, ning tegeleda roheleppe ja kestlikkusalaiste õigusnormide, näiteks äriühingute kestlikkusalaast hoolsuskohustust käsitleva direktiivi mõjuga.

Ettevõtlusoskused on väga olulised, et aidata olemasolevatel ettevõtjatel oma ettevõtet laiendada ja julgustada rohkemaid inimesi ettevõtjaks hakkama. Selleks et parandada naiste võimalusi ettevõtjaks saamisel, on komisjon rakendanud teadlikkuse suurendamise meetmeid, mis hõlmavad koolitust, mentorlust ja juhendamist, ning parandanud naisettevõtjate juurdepääsu rahastamisele ja äriühingustikele. Näiteks on programmi „Erasmus noortele ettevõtjatele“⁸² toetatud rohkem kui 9 000 naisettevõtjat ja programmi „Women TechEU“⁸³ kaudu on eraldatud naiste asutatud äriühingutele üle 10 miljoni euro. Siiski on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et kasutada täielikult ära naiste, noorte ja tõrjutuse ohus olevate rühmade ettevõtluspotentsiaali.

Samuti on vaja hõlbustada VKEde jaoks menetlusi, et meelitada ligi talente välismaalt. Käesoleva aasta lõpupoole teeb komisjon ettepaneku talentide liikuvuse potentsiaali maksimeerimist käsitleva paketi kohta, mis hõlmab seadusandlikku ettepanekut luua ELi talendireserv ja algatust teha liikmesriikidega koostööd, et hõlbustada kolmandate riikide kodanike kutsekvalifikatsioonide kiiremat tunnustamist, sealhulgas partnerluste kaudu kolmandate riikidega, et parandada värbamist ja töövahendust.

Komisjon teeb järgmist:

- **Meede 16:** esitab 2023. aasta neljandaks kvartaliks ettepaneku luua ELi talendireserv ja algatuse kolmandate riikide kodanike kvalifikatsioonide ja oskuste tunnustamise parandamiseks, et aidata leevendada oskuste nappust ELi tööturul.
- **Meede 17:** teeb teadlikkuse suurendamise, mentorluse ja juhendamise kampaaniate kaudu koostööd kasutamata ettevõtluspotentsiaaliga rühmadega, nagu naised, noored ja puuetega inimesed.

3.4 VKEde toetamine kogu nende ettevõtlustsükli jooksul

3.4.1 Uue ettevõtte asutamine

Alates Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act“⁸⁴ läbivaatamisest on komisjon teinud liikmesriikidega koostööd, et vähendada uute ettevõtete asutamiseks kuluvat aega. 2016. aasta idu- ja kasvufirmade algatus⁸⁵ hõlmas mitmeid meetmeid, et muuta ettevõtte asutamine ja selle laiendamine Euroopas ettevõtjate jaoks atraktiivsemaks. Samuti julgustab komisjon liikmesriike edendama idufirmade loomist, rakendades ELi idufirmade standardit käsitlevas deklaratsioonis kirjeldatud põhimõtteid ja parimaid tavasid⁸⁶. Need hõlmavad muu hulgas järgmist:

⁸² <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>.

⁸³ https://eisma.ec.europa.eu/programmes/european-innovation-ecosystems/women-techeu_en.

⁸⁴ COM (2011) 78 final.

⁸⁵ COM (2016) 733 final.

⁸⁶ <https://startupnationsstandard.eu/files/SNS-declaration.pdf>.

- lihtsustada idufirmade jaoks uute juriidiliste isikute loomist nii internetis kui ka väljaspool seda võimalikult lühikese aja ja kuluga, sealhulgas võimalus esitada haldusdokumente veebis, et asutada idufirma või tütarettevõtja teistes liikmesriikides;⁸⁷
- luua kiirmenetlus idufirmade asutamiseks (sealhulgas turulepääsu kasutajatugi) ühtse veebipõhise juurdepääsupunkti kaudu, mille kaudu saab täielikku teavet riiklike haldusnõuete ja rahastamisvõimaluste kohta ning mis on ühendatud ühtse digiväravaga;
- toetada mitmekesisust ja kaasatust kooskõlas ELi sotsiaalmajanduse tegevuskavaga⁸⁸.

3.4.2 Äritegevuse laiendamine

Käesolevas teatises esitatud meetmed võimaldavad VKEdel konkureerida ja kasvada. VKEd on praegu määratletud kui alla 250 töötajaga äriühingud, mille aastakäive on kuni 50 miljonit eurot või bilansimaht kokku kuni 43 miljonit eurot. Need künnised kehtestati 2003. aastal. Kuigi kakskümmend aastat hiljem kuulub enamik äriühinguid endiselt VKEde määratluse alla, on mõned äriühingud määratlusest välja kasvanud ja neist on saanud keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad.

2021. aastal hindas komisjon VKEde määratlust ja jõudis järeldusele, et see on endiselt asjakohane (ELi VKEde keskmine käive jäi künnisest tunduvalt allapoole)⁸⁹. Hindamine viidi läbi 2018. aasta andmete põhjal ning selles ei olnud võimalik arvesse võtta pandeemia, Ukraina sõja ega energiakriisi mõju, mis on sellest ajast saadik raputanud ELi majandust ja kiirendanud märkimisväärselt inflatsiooni, mis hakkab alles praegu järk-järgult vähenema. Võttes arvesse praeguseid ja tulevasi majandusprobleeme alates digiteerimisest ning lõpetades demograafiliste muutustega, võib VKE staatuse künnise määratlemisel olla asjakohane võtta suuremal määral arvesse nende tootlikkuse kasvu viimase kahe aastakümne jooksul.

2021. aasta hindamise käigus jõuti ka järeldusele, et on vaja uurida probleeme, millega äriühingud seisavad silmitsi pärast VKE-faasist väljakasvamist⁹⁰. Näiteks võib neid mõjutada künniseefekt, mis esineb siis, kui VKEde kasuks võetud mitmesugustest meetmetest saadav kasu kaob, kui kasvav äriühing ületab ühe neist parameetritest.

Hiljutises komisjoni uuringus rõhutati keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate keskset rolli ELi majanduses:⁹¹ väikesed (250–499 töötajat) ja suured (500–1499 töötajat) keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad annavad kokku üle 13 % kogu ELi finantssektorivälisest tööhõivest. Keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate osakaal on eriti suur tööstusökosüsteemides, mis on keskse tähtsusega ELi konkurentsivõime ja tehnoloogilise suveräänsuse jaoks: elektroonika, lennundus-, kosmose- ja kaitsetööstus, energeetika, energiamahukad tööstusharud ja tervishoid.

Nende ettevõtjate dünaamilise kasvu toetamiseks ja rahastamispuudujäägi vähendamiseks on olemas mitmesugused Euroopa Komisjonis heaks kiidetud riskifinantseerimise ja laienemise rahastamiskavad. Suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta sisaldavad väikeste

⁸⁷ Kooskõlas direktiiviga (EL) 2019/1151 ja ettepanekuga COM (2023) 177 final.

⁸⁸ COM (2021) 778 final.

⁸⁹ Viimane hindamine COM SWD (2021) 280 final.

⁹⁰ SWD (2021) 280 final.

⁹¹ Uuring ELi keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kaardistamiseks, mõõtmiseks ja iseloomustamiseks, 2022, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ad5fdad5-6a33-11ed-b14f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-277396461>.

keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate määratlust ja võimaldavad neile teatavatel tingimustel abi anda. Samuti võimaldab komisjon liikmesriikidel toetada keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku⁹² ning läbivaadatud üldise grupierandi määruse⁹³ alusel.

Väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad kasvavad tavaliselt kiiremini, on uuenduslikumad ja saavad digiüleminekuga paremini hakkama kui VKEd, kuid neil esineb ka teatavaid probleeme, nagu oskustööliste puudus või halduskoormus. Statistilised andmed väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kohta on piiratud ja puudub ühtne lähenemisviis väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kasvu toetamiseks.

Komisjon teeb järgmist:

- **Meede 18:** võtab arvesse VKEd määratluses sätestatud künniseid ületavate äriühingute vajadusi ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate laiemat hulka, tehes **2023. aasta lõpuks** järgmist:
 - a. analüüsib kõrge inflatsiooni ja tootlikkuse pikemaajalise kasvu mõju ning koostoimet võimalike lisameetmetega keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, et tõsta vajaduse korral kehtiva VKEd määratluse finantskünniseid;
 - b. töötab välja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ühtlustatud määratluse;
 - c. võtab **seejärel** meetmeid, mis on vajalikud VKEd läbivaadatud määratluse kajastamiseks asjaomastes õigusaktides, ning
 - d. koostab väikese keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja määratlusel põhineva andmekogumi ja hindab võimalikke meetmeid nende kasvu toetamiseks (sealhulgas teatavate VKE-sõbralike meetmete võimalik kohaldamine kohandatud kujul).

3.4.3 Ettevõtte üleminek, maksejõuetuse ennetamine ja ettevõtjatele uue võimaluse andmine

Ettevõtete edukas üleminek toob kasu Euroopa majandusele ja sotsiaalsele struktuurile, vältides töökohtade kadumist ja kaitstes majandustegevust. Komisjoni soovitus ettevõtete ülemineku kohta, milles käsitletakse ettevõtete ülemineku peamisi õiguslikke, eelarve- ja haldusaspekte, kehtib ka praegu⁹⁴. Komisjon on edendanud ettevõtete ülemineku parimaid tavasid, mis on välja töötatud mitme ELi rahastatud projekti⁹⁵ raames või mille on välja töötanud teised sektoris tegutsevad sidusrühmad. 2021. aastal viis komisjon läbi uuringu ettevõtete ülemineku tõendusbaasi parandamise kohta⁹⁶. Lisaks soovitas komisjon oma ettepanekus võtta vastu nõukogu soovitus sotsiaalmajanduse raamtingimuste väljatöötamise

⁹² COM (2023) 1711.

⁹³ Komisjoni määrus (EL) 2023/1315.

⁹⁴ COM 94/1069/EÜ. Elukoige tegi komisjon ettepaneku sihipäraste maksusoodustuste kohta, nagu parandi- ja kinkemaksu tingimuslik vähendamine ettevõtte üleandmise korral järgmisele põlvkonnale, tingimuslik maksude edasilükkamine, reinvesteeringimaksu vähendamine või spetsiaalsed maksusoodustused, et soodustada äriühingu üleminekut töötajatele eesmärgiga tagada, et ülemineku maksud ei ohusta ettevõtte püsijäämist.

⁹⁵ https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/supporting-entrepreneurship/transfer-businesses_et.

⁹⁶ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fdcae129-69bb-11eb-aeb5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-190448642>.

kohta,⁹⁷ et liikmesriigid looksid raamistiku, mis võimaldab ettevõtete üleminekut töötajatele, et nad saaksid moodustada töötajate ühistuid. Võttes arvesse ettevõtete ülemineku tähtsust, on komisjon valmis hindama hiljutisi arenguid liikmesriikides.

Early Warning Europe Mentor Academy⁹⁸ töötab välja veebipõhise õppeprogrammi mentoritele, et neil oleks võimalik paremini toetada maksejõuetuse ohus olevaid äriühinguid ja aidata omanikel oma ettevõtte järgmisele põlvkonnale üle anda.

Ligikaudu 50 % uutest ettevõtetest jääb esimese viie tegevusaasta jooksul maksejõuetuks,⁹⁹ mistõttu komisjoni maksejõuetuspoliitika toetab pankrotti sattunud ettevõtjaid, et nad saaksid kiiresti uue võimaluse. Saneerimist ja maksejõuetust käsitleva direktiivi eesmärk on vältida pankrotti ja aidata maksejõuetutel ettevõtetel uuesti jalule tõusta. Komisjon esitab 2026. aasta keskpaigaks aruande direktiivi sätete kohaldamise ja mõju kohta. Lisaks tegi komisjon 2022. aastal kapitaliturgude liidu raames ettepaneku võtta vastu direktiiv, millega ühtlustatakse maksejõuetusõiguse teatavaid aspekte¹⁰⁰. Selle kõige uuenduslikum omadus on lihtsustatud, kiire ja kulutõhusa likvideerimismenetluse kehtestamine mikroettevõtjate jaoks. Komisjon julgustab kaasseadusandjat selle ettepanekuga kiiresti edasi liikuma. See on väga oluline, et tagada tõhusamad maksejõuetusmenetlused ja seega suurendada piiriüleseid investeeringuid, sealhulgas VKEde jaoks.

Komisjon teeb järgmist:

- **Meede 19:** hindab 2024. aasta teiseks kvartaliks koos VKEde saadikute võrgustikuga ettevõtete ülemineku raamtingimusi liikmesriikides.

4 Järeldused

VKEde tegutsevad endiselt väga ebakindlas majanduskeskkonnas. Küll langustrendis, kuid jätkuvalt kõrge inflatsioon pärsib endiselt lisaväärtust ja tööhõivet ning geopolitiilise ebakindluse tõttu on paljud tarneahelad jätkuvalt surve all.

Lisaks rahalisele toetusele, sealhulgas komisjoni ulatuslikele jõupingutustele, mille kogusumma 2027. aastani on ligikaudu 200 miljardit eurot, on seetõttu vaja hoogustada poliitilist toetust VKEdele, võttes aluseks käesolevas teatises esitatud meetmed. Kõik need meetmed on suunatud VKEde kolme peamise tegevusprobleemi – halduskoormus, rahastamine ja oskused – lahendamisele, teenides järgmisi konkreetseid eesmärke: luua soodne õigusraamistik, vähendada aruandlusnõudeid, lihtsustada maksustamist, soodustada likviidsust, parandada juurdepääsu rahastamisele, pakkuda VKEdele õigeid oskusi ja toetada VKEsid kogu nende ettevõtlustsükli jooksul.

Nagu on meelde tuletatud komisjoni VKEde strateegias,¹⁰¹ on VKEde tulemuslikuks abistamiseks ja toetamiseks vaja ühismeetmeid ja tugevat partnerlust kõigi osalejate – ELi institutsioonide, riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste, VKEde, suurettevõtjate, tööturu osapoolte, kodanikuühiskonna ja investorite – vahel. Eelkõige kutsub komisjon

⁹⁷ COM (2023) 316 final.

⁹⁸ <https://www.earlywarningeurope.eu/mentor-academy>.

⁹⁹ COM (2012) 795 final.

¹⁰⁰ COM (2022) 702 final.

¹⁰¹ COM (2020) 103 final.

liikmesriike üles kohaldama riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil põhimõtet „kõigepealt mõtle väikestele“.

Komisjon on seisukohal, et kasutada tuleks kõiki võimalikke vahendeid, mis muudavad VKEde elu lihtsamaks ja selgemaks. Komisjoni lähenemisviisi nurgakivid on lühiajaline abi, VKEde pikaajaline konkurentsivõime ja vastupidavus ning õiglane ja VKE-sõbralik ettevõtluskeskkond.